

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Církev a stát – právní aspekty financování církví

Jaroslav Benák*

Katedra ústavního práva a politologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity ve spolupráci se Společností pro církevní právo uspořádala 7. září 2011 již 17. ročník konference Církev a stát. Letos se její účastníci zabývali tématem Právní aspekty financování církví.

Úvodní řeč pronesla JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph.D., soudkyně Nejvyššího správního soudu a garantka výuky konfesního práva na Právnické fakultě Masarykovy univerzity.

Hlavní referát dopoledního bloku přednesl předseda Společnosti pro církevní právo prof. JUDr. Jiří Rajmund Tretera na téma Samofinancování jako součást celkového financování církví a náboženských společností. Profesor Tretera rozebíral zejména možnosti, které pro získávání prostředků využívají katolická a evangelická církev v ČR či v zahraničí. Své vystoupení uzavřel výrokiem, který v kontextu příspěvku získal nový smysl, a sice že: „Největším bohatstvím církve jsou její členové.“

Druhým referátem navázal Mgr. Petr Jäger (katedra právní teorie PrF MU) s tématem Hospodářská autonomie církví. Rozebral zejména judikaturu Ústavního soudu k tomuto tématu a naznačil i možné dopady judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále též jen „ESLP“).

Po krátké přestávce navázal svým referátem na téma Financování církví, legitimní cíle a vyhnutí se diskriminaci zahraniční host Ass. Prof. Dr. Wolfgang Wieshaider z Institutu pro právo a náboženství Právnické fakulty Vídeňské univerzity. Díky tomu, že působí i na pražské právní fakultě, hovořil profesor Wieshaider perfektní češtinou. Zaměřil se zejména na judikaturu ESLP týkající se lidskoprávních aspektů financování náboženských aktivit. Rozebral zejména, kdy může státní podpora poskytnutá církvi být chápána jako diskriminační vůči věřícím jiných církví respektive lidem bez vyznání.

Zkušenosti ze Slovenska, kde již proběhlo majetkové vyrovnání státu a církví, přinesl JCDr. PaedDr. Jozef Marčín, PhD., soudce Manželského tribunálu při Košické arcidiecézi. Zdůraznil, že i po majetkovém vyrovná-

ní se nadále stát podílí na financování některých aktivit církve, které mají charakter veřejně prospěšných činností (např. oprava kulturních památek ve vlastnictví církve).

Odpolední blok otevřel Mgr. Štěpán Šťastník, advokát diecézního soudu brněnské diecéze. Mgr. Šťastník své vystoupení věnoval kanonickým možnostem a praxi financování katolické církve. Zajímavé bylo srovnání vývoje výše poplatků za úkony církevních soudů s vývojem zákona o soudních poplatcích. Stejně jako již profesor Tretera zdůraznil i magistr Šťastník, že poslání církve je primárně duchovní a tudíž nehrozí žádný tvrdý zákrok vůči těm, kteří si nemohou dovolit podporovat svou církev v takové míře, jak to činí jiní věřící.

Nad míru zajímavý byl příspěvek Mgr. Jakuba Kříže (původně vedoucí úředník odboru církví na Ministerstvu kultury, nyní advokátní koncipient kanceláře NH Partners) o legitimním očekávání církví. Moderátor konference, Pavel Molek, toto legitimní očekávání označil za „to jediné, co církvim zbylo z majetku ukradeného v padesátých letech“. Magistr Kříž analyzoval jednak judikaturu ESLP týkající se konceptu „legitimního očekávání“ a jednak judikaturu Ústavního soudu ve věci církevních restitucí.

Ing. Marie Kolářová, Th.D., kancléřka Pražského arcibiskupství, věnovala svůj příspěvek institutu ekonomických rad. Zabývala se funkcí těchto poradních orgánů a závazností jejich doporučení při rozhodování v ekonomických otázkách. Konstatovala, že v různých diecézích jsou pravidla nastavena velmi různě a někde je tak faktický význam těchto orgánů menší, než bylo při jejich zřizování zamýšleno.

Konferenci uzavřel právně-historický příspěvek JUDr. Vojtěcha Vladára, Ph.D. z Trnavské univerzity věnovaný fiskální politice avignonských papežů.

Na všechny příspěvky navazovala bohatá diskuse, do níž se vedle přednášejících zapojili též další hosté. V diskusi tak vystoupili mimo jiné J. E. JUDr. Pavel Vošalík (velvyslanec ČR při Svatém Stolci), JUDr. Miloslav Výborný (soudce Ústavního soudu), Ing. Karel Štícha (Pražské arcibiskupství) nebo JUDr. Michal Lamparter (organizátor dřívějších ročníků konference Církev a stát). Kvalitní příspěvky i diskuse ukázaly, že téma bylo pro konferenci zvoleno velmi vhodně. Věřím, že podobně šťastnou ruku budou mít organizátoři i v příštím roce.

* Mgr. Jaroslav Benák, interní doktorand Katedry ústavního práva a politologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity a odborný pracovník Centra pro výzkum neziskového sektoru v Brně.